

מערך שיעור

היכרות עם גבולות ארץ ישראל

עוגני השיעור

שכבת גיל: כיתה ד

ציר מוביל: מחלום להגשמה - מקימים מדינה

רעיון מרכזי: גבולות ארץ ישראל מספרים את סיפורה ההיסטורי, והכרתם מחזקת את תחושת השייכות והבנת המושג מולדת

נושא: גבולות ארץ ישראל: סוגים שונים

מיומנויות:

1. אוריינות לשונית: הפקת מידע, השוואה, פרשנות והיסק מטקסט סיפורי.
2. אוריינות מרחבית: הפקת מידע ממפה, זיהוי תוואי גבול על מפה, איתור מדינות שכנות.
3. חשיבה היסטורית: הבנת רצף זמנים והקשר בין אירוע לשינוי במפה.

ערכים וסוגיות לדיון:

זיקה לארץ ושייכות - גבולות מגדירים את "הבית המשותף"

מדוע חשוב למדינה שיהיו לה גבולות ברורים? כיצד גבול נותן לנו תחושת שייכות?

בין-תחומיות: היסטוריה, גיאוגרפיה, אזרחות, אמנות

פתיחה

מטרה: התלמידים יבינו מהו גבול וכיצד הוא מגדיר מקום.

מה עושים?

1. משחק "תופסת גבולות": המורה פורש/ת חבל על הרצפה במעגל. "זהו הגבול של המגרש שלנו. אפשר לשחק תופסת רק בתוך הגבול".
 - דיון קצר: איך הרגשתם בתוך הגבול? למה חשוב שיהיה גבול? אלו גבולות אתם מכירים (בבית, בבית הספר, במגרש משחקים) ומדוע הם חשובים? (תשובות אפשריות: היו כללים ברורים, ידענו איפה המרחב שלנו).
2. צפייה בתמונות: מקרינים את שקופית 2 - 3 (נספח 1) ושאלים: "מה אתם רואים בתמונות? איפה נתקלתם בגבולות כאלה בחיי היום יום?" דיון על התחושות שהתמונות מעלות.

מה צריך?

חבל/סרט ארוך

מצגת מלווה
לשיעור (נספח 1)

למידה פעילה

מטרות: התלמידים יכירו את סוגי הגבולות השונים (טבעיים ומדיניים).

התלמידים יזהו את המדינות השכנות לישראל ואת הגבולות המשותפים.

התלמידים יבינו כיצד גבולות טבעיים ומדיניים משפיעים על צורת המדינה.

מה עושים?

1. הסבר על סוגי גבולות (שקופית 4 - 5 נספח 1):
 - מהו גבול טבעי: נוצר על ידי הטבע (ים, נהר, הרים) - לדוגמה: הים התיכון.
 - גבול מדיני (מעשה ידי אדם): נקבע בהסכמים או לאחר מלחמות - קווים ישרים על המפה.
2. משימה קבוצתית (שקופית 6 - נספח 1): זיהוי גבולות על המפה (נספח 2)
 - משימה 1: אתרו וסמנו את הים התיכון (גבול טבעי וימי).
 - משימה 2: אתרו וסמנו את הגבולות עם מצרים וירדן (זיהוי גבולות טבעיים/מדיניים).
 - משימה 3: אתרו וסמנו את הגבולות עם סוריה ולבנון (הבחנה בין סוגי גבולות)

מה צריך?

מפת ישראל להקרנה

מפת ישראל מודפסות
לכל קבוצה

צבעים
דפי עבודה קבוצתיים
(נספח 2)

מצגת מלווה לשיעור
(נספח 1)

עיבוד וסיכום

מטרה: התלמידים יפנימו את חשיבות הגבולות למדינה, יסכמו את סוגי הגבולות שלמדו, ויחברו את הנלמד לתחושת השייכות האישית והלאומית.

מה עושים?

1. מליאה – סיכום קבוצתי ורפלקציה: כל קבוצה מציגה את המפה המסומנת ומשתפת בתובנותיה לגבי זיהוי הגבולות והמדינות השכנות.
2. דיון מסכם חשיבות הגבולות למדינה:
 - "מדוע למדינה חשוב שיהיו לה גבולות ברורים?" (הדגש על ודאות, ביטחון, שייכות – משקופית 7).
 - "איך הגבולות עוזרים לנו להרגיש בטוחים בתוך המדינה?" (לחבר בין תחושת הביטחון האישית לביטחון המדיני).
 - "מה ההבדל העיקרי בין גבול טבעי לגבול מדיני? תנו דוגמאות."

מה צריך?

מצגת מלווה
לשיעור (נספח 1)

להמשך המסע

1. פעילות כתיבה או יצירה קצרה:
בקשו מהתלמידים לכתוב משפט אחד או לצייר ציור קטן שמבטא:
 - "מהו גבול עבורי?" (התייחסות ל"מה מסמל הגבול עבורכם"?)
 - אפשרות נוספת: "אם הייתי גבול, איזה גבול הייתי וכיצד הייתי מגן/מפריד/מחבר?"
2. בחרו ביטוי אחד וכתבו סיפור קצר או הצגה הממחיש את משמעותו
צירופים וביטויים לשוניים עם המילה גבול
 - הסיג גבול – פלש, פרץ
 - ללא גבול – המון, אין קץ, אינסוף
 - עבר את גבול הטעם הטוב – הגזים, הפריז
 - עבר את הגבול – הגזים, הפריז
 - עבר כל גבול – היה מוגזם מאוד, מעבר למה שמקובל וראוי

צידה לדרך (נספחים)

נספח 1 – מצגת מלווה לשיעור – קובץ מצורף

דף עבודה

היכרות עם גבולות ארץ ישראל

שמות חברי הקבוצה

_____	_____
_____	_____
_____	_____

חלק א': מזהים את השכנים שלנו

הביטו במפה של ארץ ישראל והשכנות שלה
רשמו את שמות המדינות איתם יש לנו גבול:

א. _____ ב. _____

ג. _____ ד. _____

האם לישראל יש גם גבול עם ים? אם כן, רשמו את שמו: _____

חלק ב': גבול טבעי או גבול מדיני?

קראו, החליטו וכתבו:

גבול טבעי (נוצר מהטבע) או גבול מדיני (מעשה ידי אדם)?

גבול ישראל-מצרים: _____ גבול ישראל-לבנון: _____

גבול ישראל-סוריה: _____ גבול ישראל - ירדן: _____

הים התיכון: _____

חלק ג': חושבים על גבולות!

מדוע חשוב שלמדינת ישראל יהיו גבולות ברורים?

איך גבולות יכולים לעזור לנו להרגיש בטוחים ושייכים?

